



2021

## D.C.2.3 Najsodobnejše pobude za aktivno in zdravo staranje in upravljanje v alpskem prostoru

**PARTNERS**



REGIONE AUTONOMA  
FRIULI VENEZIA GIULIA



Centre for Ethics and  
Poverty Research



PROVINCIA  
AUTONOMA  
DI TRENTO



National Institute  
of Public Health

REGIONE DEL VENETO



ULSS 1  
DOLOMITI



EUROPEAN CENTRE FOR  
SOCIAL WELFARE POLICY  
AND RESEARCH



---

## UVOD

---

### Uvod

Staranje prebivalstva je globalni izziv, ki je prepoznan kot eden izmed demografskih »mega trendov«, ki vplivajo na in so pod vplivom izvajanja Akcijskega programa in Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 (Komisija za prebivalstvo in razvoj, 2019). Svetovna zdravstvena organizacija trdi, da si države lahko privoščijo ostareti, če vlade, mednarodne organizacije in civilna družba sprejmejo politike in programe »aktivnega staranja«, ki izboljšujejo zdravje, sodelovanje in varnost starejših državljanov (SZO, 2002). Zaradi teh izzivov je treba povečati upravljanje na več ravneh in med državami, kakor tudi zmogljivosti deležnikov, da lahko v svoje delo bolje vključijo meddržavno razsežnost in posledično vzpostavijo najprimernejše in najbolj ustrezne politike in intervencije.

Glede na to, da projekt ASTAHG deluje na stopnji izvajanja politike, je njegov cilj pomagati lokalnim, regionalnim in nacionalnim vladam pri izvajanju vse večje strategije aktivnega in zdravega staranja (dalje AZS) v regijah in državah alpskega sveta (AS), pri čemer združuje ključne deležnike in oblikovalce politik. Poleg tega ASTAHG s podporo uspešnemu uvajanju inovacij s svojo misijo AZS zagotavlja pomemben vpogled v strategijo EU za alpsko regijo (EUSALP) in Evropsko partnerstvo za inovacije (EIP).

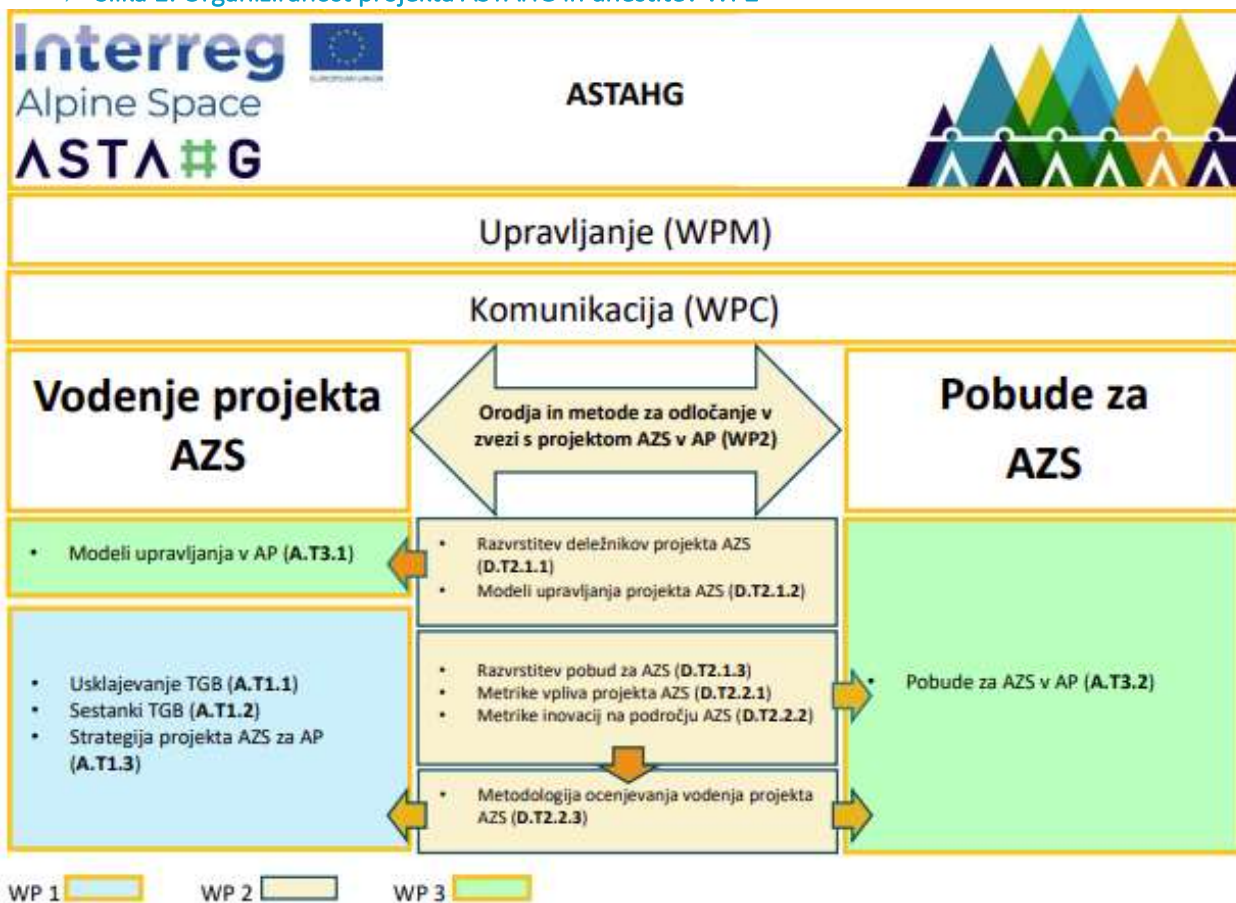
V tem okviru ASTAHG:

- zagotavlja orodja in metode za premostitev vrzeli med upravljanjem in inovacijami AZS ter za omogočanje učinkovitega odločanja o AZS v AS;
- podpira mreženja na meddržavni ravni preko mednarodnega odbora za upravljanje;
- zbira podatke o modelih upravljanja za AZS na območju AS;
- prepoznava in ocenjuje inovacije za AZS.

Struktura in postopek, sprejeta za doseg zgoraj omenjenih rezultatov, sta povezana z vsebino dveh glavnih operativnih delovnih paketov (WP) projekta ASTAHG: okvira sodelovanja WP2-AZS in opredelitve WP3-AZS v alpskem prostoru.

## WP T2 – OKVIR SODELOVANJA AZS

→ Slika 1: Organiziranost projekta ASTAHG in unestitev WP2

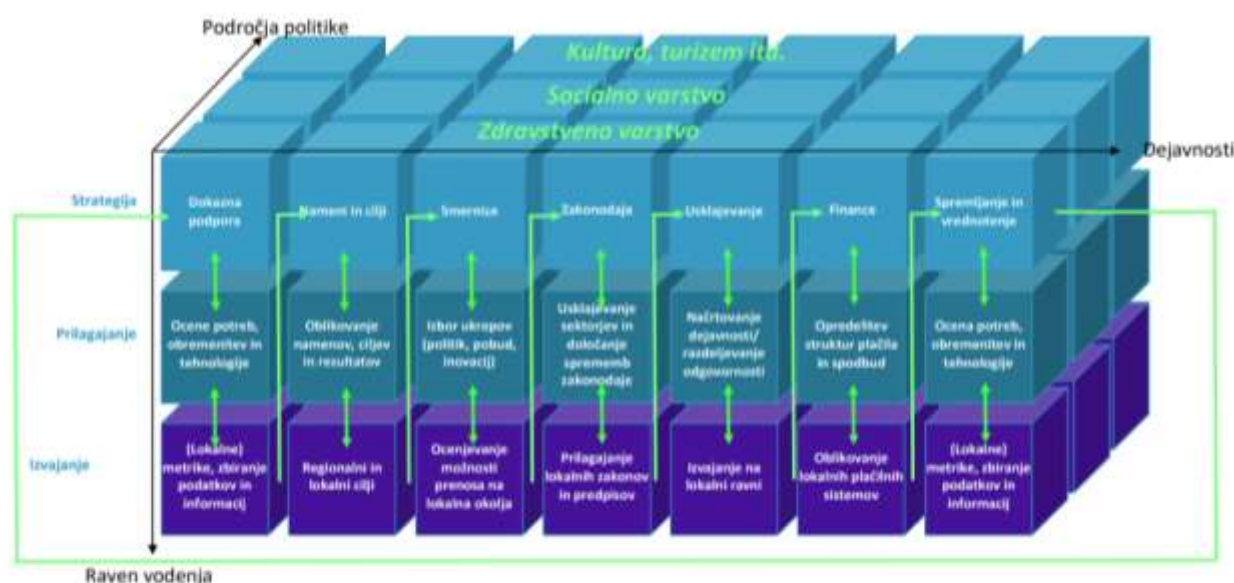


Vir: Lastna shema na podlagi projekta ASTAHG (2018).

Z zbiranjem podatkov o akterjih, teritorialnih značilnostih in inovacijah AZS kakor tudi metodah za ocenjevanje upravljanja AZS in medsektorskih intervencijah za AZS ter kako konfigurirati oceno inovacij, da odraža teritorialne potrebe, specifične za AS, je ASTAHG razvil in zagotovil orodja in metode za **razvrstitev deležnikov AZS**, **modeli vodenja AZS v AS**, **razvrstitev pobud na področju AZS**, kakor tudi **metrike vrednotenja vpliva projekta AZS**, **metrike vrednotenja inovacij na področju AZS** in **metodologije ocenjevanja vodenja projekta AZS**.

**Razvrstitev deležnikov AZS** in **modeli vodenja AZS** imata posebno pomembno vlogo pri zasnovi, oblikovanju in sestavi mednarodnega upravnega odbora (TGB) s prispevanjem teoretičnih modelov in oblikovanjem prostora ustreznih deležnikov v skladu s pristopom Quadruple Helix Model ali 4Helix (Carayannis & Campbell, 2009), poleg tega pa zagotavljata orodja za zbiranje okolju prilagojenih podatkov o ustreznih akterjih in modelih vodenja AZS, ki prevladujejo v regiji AP.

→ Slika 2: ASTAHG – Model vodenja projekta AZS



Vir: Lastna shema na podlagi sinteze teoretičnega pregleda modelov vodenja projekta AZS (izsledek D.72.1.2)

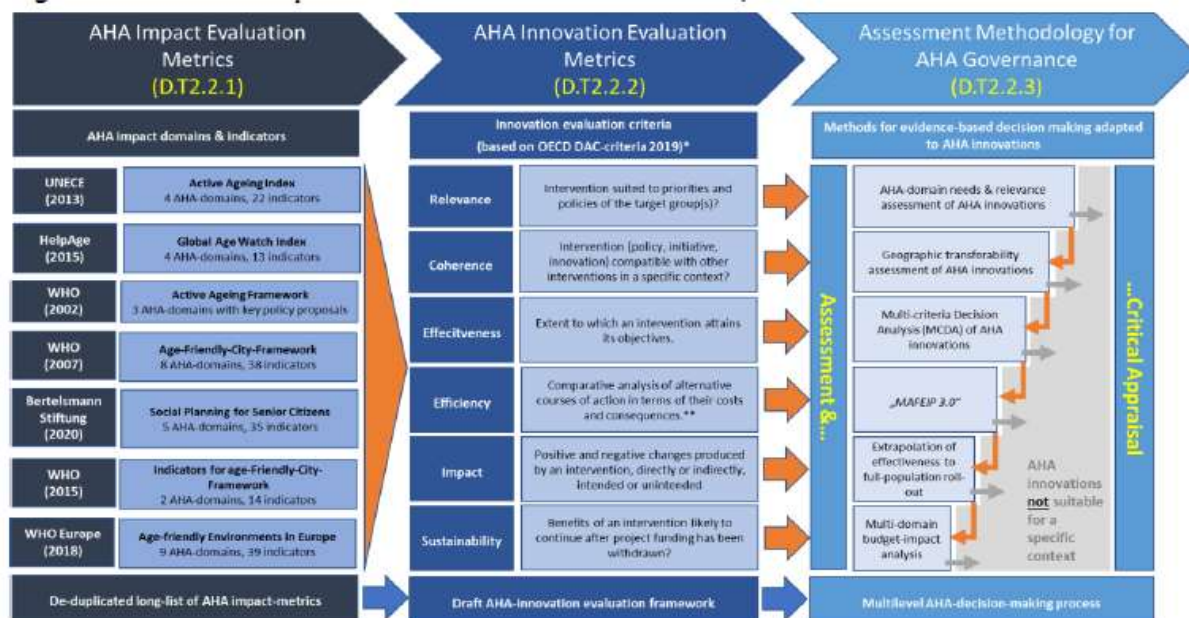
**Razvrstitev pobud na področju AZS** se bolj osredotoča na razvoj orodja za zbiranje informacij o politikah, pobudah in inovacijah, ki so namenjene izboljšanju področja AZS v AS. To orodje zagotavlja okvir za zbiranje in analizo ustreznih informacij iz vseh regij projekta ter olajša strukturiranje dokazov o medsektorskih politikah, pobudah in inovacijah na področju AZS, ki bi lahko:

- podprle AZS prebivalstva v ustreznih regijah projekta;
- izboljšale trajnost socialnega in zdravstvenega sistema ter sistema oskrbe in drugih področij javnih storitev; in
- prispevale h konkurenčnosti lokalnih gospodarstev s spodbujanjem inovacij na področju AZS v AS.

**Metrike vrednotenja vpliva projekta AZS** poročajo o kazalnikih, s katerimi bi se lažje količinsko opredelil vpliv politik, pobud in inovacij projekta AZS o različnih razsežnostih projekta AZS, da bi odločevalcem zagotovili podporo pri določanju obetavnih intervencij na področju AZS v njihovih ustreznih okvirih. Za boljše razumevanje inovativnosti politik, pobud in inovacij na področju AZS **metrike vrednotenja inovacij na področju AZS** dalje predlagajo, kako na podlagi širšega izbora kazalnikov, zbranih pri **metrikah vrednotenja vpliva projekta AZS**, opredeliti metrike vrednotenja inovacij. Kot končni korak sta oba izsledka, tako **metrike vrednotenja vpliva projekta AZS** kot **metrike vrednotenja inovacij na področju AZS**, upoštevana pri razvoju metodologije ocenjevanja vodenja projekta AZS.



→ Slika 3: ASTAHG – Okvir za ocenjevanje vodenja projekta AZS



Sources: Own drawing based on OECD 2002 & OECD 2019. \*\*Drummond et al., 2005.

Prvi, levi okvirček	
AHA Impact Evaluation Metrics (D.T2.2.1)	Metrike vrednotenja vpliva projekta AZS (D.T2.2.1)
AHA impact domains & indicators	Področja in kazalniki vpliva projekta AZS
UNECE (2013)	UNECE (2013)
<b>Active Ageing Index</b>	<b>Indeks aktivnega staranja</b>
4 AHA-domains, 22 indicators	4 področja AZS, 22 kazalnikov
HelpAge (2015)	HelpAge (2015)
<b>Global Age Watch Index</b>	<b>Indeks globalnega spremljanja starosti</b>
4 AHA-domains, 13 indicators	4 področja AZS, 13 kazalnikov
WHO (2002)	SZO (2002)
<b>Active Ageing Framework</b>	<b>Okvir aktivnega staranja</b>
3 AHA-domains with key policy proposals	3 področja AZS s ključnimi predlogi politik
WHO (2007)	SZO (2007)
<b>Age-Friendly-City-Framework</b>	<b>Okvir za starejšim prijazna mesta</b>
8 AHA-domains, 38 indicators	8 področij AZS, 38 kazalnikov
Bertelsmann Stiftung (2020)	Bertelsmann Stiftung (2020)
<b>Social Planning for Senior Citizens</b>	<b>Socialno načrtovanje za starejše občane</b>
5 AHA-domains, 35 indicators	5 področij AZS, 35 kazalnikov
WHO (2015)	SZO (2015)
<b>Indicators for age-Friendly-City-Framework</b>	<b>Kazalniki za okvir za starejšim prijazna mesta</b>
2 AHA-domains, 14 indicators	2 področji AZS, 14 kazalnikov
WHO Europe (2018)	SZO za Evropo (2018)
<b>Age-friendly Environments in Europe</b>	<b>Starejšim prijazna okolja v Evropi</b>
9 AHA-domains, 39 indicators	9 področij AZS, 39 kazalnikov
De-duplicated long-list of AHA-impact-metrics	Širši nabor metrik vpliva projekta AZS brez podvajanja
Drugi, sredinski okvirček	
AHA Innovation Evaluation Metrics (D.T2.2.2)	Metrike vrednotenja inovacij na področju AZS (D.T2.2.2)
Innovation evaluation criteria (based on OECD DACcriteria 2019)*	Merila vrednotenja inovacij (na podlagi meril Odbora za razvojno pomoč OECD 2019)*

Relevance	Ustreznost
Intervention suited to priorities and policies of the target group(s)?	Ali je ukrep primeren za prednostne naloge in politike ciljnih skupin?
Coherence	Skladnost
Intervention (policy, initiative, innovation) compatible with other interventions in a specific context?	Ali je ukrep (politika, pobuda, inovacija) združljiv z drugimi ukrepi v določenem kontekstu?
Effectiveness	Uspešnost
Extent to which an intervention attains its objectives.	Do kolikšne mere ukrep dosega cilje ?
Efficiency	Učinkovitost
Comparative analysis of alternative courses of action in terms of their costs and consequences.**	Primerjalna analiza alternativnih ukrepov v smislu njihovih stroškov in posledic.**
Impact	Vpliv
Positive and negative changes produced by an intervention, directly or indirectly, intended or unintended	Pozitivne in negativne spremembe, ki jih neposredno ali posredno, namerno ali nenamerno povzroči ukrep.
Sustainability	Trajnost
Benefits of an intervention likely to continue after project funding has been withdrawn?	Ali se bodo koristi ukrepa verjetno nadaljevale po ukinitvi financiranja projekta?
Draft AHA-innovation evaluation framework	Osnutek okvira vrednotenja inovacij na področju AZS
<b>Tretji, desni okvirček</b>	
Assessment &...	Ocena in ...
Assessment Methodology for AHA Governance (D.T2.2.3)	Metodologija ocenjevanja za vodenje projekta AZS (D.T2.2.3)
Methods for evidence-based decision making adapted to AHA innovations	Metode odločanja na podlagi dokazov, prilagojenega inovacijam na področju AZS
AHA-domain needs & relevance assessment of AHA innovations	Ocena ustreznosti in potreb inovacij na področju AZS
Geographic transferability assessment of AHA innovations	Ocena geografske prenosljivosti inovacij na področju AZS
Multi-criteria Decision Analysis (MCDA) of AHA innovations	Večkriterijska odločitvena analiza (MCDA) v zvezi z inovacijami na področju AZS
“MAFEIP 3.0”	“MAFEIP 3.0”
Extrapolation of effectiveness to full-population rollout	Prenos uspešnosti in uvedba na celotni populaciji
Multi-domain budget-impact analysis	Analiza proračunskega učinka na več področjih
AHA innovations not suitable for a specific context	Inovacije na področju AZS, ki niso primerne za določen kontekst
Multilevel AHA-decision-making process	Postopek odločanja v zvezi z AZS na več ravneh
... Critical Appraisal	... kritična presoja

**Table 1 prevod slike 3 ASTAHG – Okvir za ocenjevanje vodenja projekta AZS**

**Metodologija ocenjevanja vodenja projekta ASTAHG** temelji na konceptu večkriterijske odločitvene analize (MCDA) in odločevalcem pomaga pri dajanju prednosti nadomestnim politikam, ki lahko imajo različne pozitivne učinke v ustreznih sektorjih, vendar se v splošnem potegujejo za omejena sredstva.

Trije izsledki so prav tako podlaga za zbiranje in analizo podatkov v WP3, njihov končni namen pa je opredeliti in spremljati inovacije na področju AZS v AS z vzpostavitvijo observatorija inovacij na področju AZS.

## WP T3 OPREDELITEV AZS V ALPSKEM PROSTORU

Model ocenjevanja modelov upravljanja in inovacij na področju AZS je temeljil na teoretičnih in metodoloških smernicah in okviru, predvidenem v projektu.

→ Slika 4: Štirje koraki ocenjevalnega modela projekta ASTAHG



Main dimensions for the evaluation of AHA process	Glavne dimenzije za ocenjevanje procesa AZS
Selection of indicators	Izbira kazalnikov
Selection of variables	Izbira spremenljivk
Target setting	Opredelitev ciljev

Table 2 prevod slike 4 Štirje koraki ocenjevalnega modela projekta ASTAHG

### a. Opredelitev dimenzij

Za **opredelitev dimenzij** je bilo izbranih šest ocenjevalnih kriterijev, ki jih je določil Odbor za razvojno pomoč (DAC) Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), in sicer ustreznost, skladnost, uspešnost, učinkovitost, vpliv in trajnost.

Uporabo in uveljavljanje teh šest ocenjevalnih kriterijev (OECD, 2019) vodita dve načeli, in sicer:

1. kriterije je potrebno uporabiti skozi postopek **kontekstualizacije**, pri čemer je treba upoštevati »kontekst vsake posamezne ocene, ocenjene intervencije in vključenih deležnikov«.
2. kriteriji morajo upoštevati **namene in cilje ocenjevanja** kakor tudi **potrebe deležnikov**. Vprašanja, kot so razpoložljivost, časovni okvir, metodološki vidiki, gonilniki in priložnosti kakor tudi ovire in omejitve, lahko vplivajo na to, v kolikšni meri je posamezen kriterij izpolnjen.

Ta okvir je postopni proces, pri katerem vsak korak deluje kot filter, skozi katerega lahko morebitne inovacije na področju AZS iztekajo. Zaradi tega je potrebno vseh šest dimenzij upoštevati v medsebojni povezavi.

### b. Izbira kazalnikov

V **drugem koraku** modela so bili za vsako dimenzijo izbrani kazalniki v skladu s cilji ocenjevanja, predmetom ocenjevanja in posebnimi značilnostmi, potrebami in željami posameznega teritorialnega območja/konteksta.

Pri izbiri kazalnikov je treba upoštevati, da so dimenzije med seboj povezane znotraj ocenjevalnega postopka, katerega namen je izbira samo najbolj koristnih in dragocenih inovacij za določen kontekst.

### c. Izbira spremenljivk in opredelitev cilja

V **tretjem koraku** modela so bile za vsak kazalnik znotraj posamezne dimenzije izbrane spremenljivke. Izbira spremenljivk je proces kvantifikacije kazalnikov. Za vsako spremenljivko so bile določene uteži in ukrepi za osvetlitev najpomembnejših vidikov glede na predmet in cilje ocenjevanja kakor tudi posebne značilnosti, potrebe in želje posameznega teritorialnega območja/konteksta.

Glede **opredelitve ciljev** so bili za vsako spremenljivko določeni cilji, ki jih je potrebno doseči, in sicer glede na cilje ocenjevanja, značilnosti predmeta ocenjevanja, posebne značilnosti, potrebe in želje vsakega teritorialnega območja/konteksta ter tudi značilnosti ciljnega prebivalstva. Namen tega zadnjega koraka je torej ustvariti fleksibilen in prilagodljiv model, ki bi ga lahko uporabili in uveljavili v različnih kontekstih in okoljih.

## UPORABA OCENJEVALNEGA MODELA V PROJEKTU ASTAHG

Ocenjevalni model je bil testiran na:

1. **Modelih upravljanja** na področju AZS v AS, in sicer z oceno 7 politik, ki so jih projektni partnerji zbrali s pomočjo raziskave ASTAHG (politike so se smatrale kot odrazi modelov upravljanja);
2. **Inovacijah** na področju AZS v AS, in sicer z oceno 14 pobud in inovacij – opredeljenih kot »dobre prakse« in zbranih s strani projektnih partnerjev s pomočjo raziskave ASTAHG.

Vse te politike in dobre prakse so partnerji predhodno izbrali in so:

- bile učinkovite
- imele vpliv
- bile stroškovno učinkovite
- imele možnost prenosljivosti v druge regije AP
- bile večsektorske.

V luči tega postopka predhodne izbire **portfelj dobre prakse upravljanja na področju AZS in observatorij inovacij na področju AZS**, vključujeta vse politike in pobude/inovacije, ki jih izberejo in navedejo projektni partnerji.

→ **Opredelitev kazalnikov in spremenljivk: viri in metode**

Izhajajoč iz šestih dimenzij, ki smo si jih izposodili iz kriterijev za ocenjevanje DAC OECD, je bil opredeljen prvi sklop kazalnikov in spremenljivk, ki so kot vire uporabili:

- Sklope osnovnih in dodatnih kazalnikov projekta ASTAHG;
- Postavke raziskave projekta ASTAHG;
- Posvete z deležniki: tekstna analiza odprtih pogovorov na postavke raziskave projekta ASTAHG.

Vendar glede na postavke raziskave ASTAHG in vrsto informacij, zbranih z vprašanji, ni bilo mogoče identificirati kazalnikov in spremenljivk za vseh šest dimenzij. Natančneje, razsežnost učinkovitosti ni bila raziskana zaradi nezadostnih podatkov.

Namen tekstne analize je bil dvojen:

1. Izmed glavnih kazalnikov projekta ASTAHG **izbrati najprimernejše in ustrezne kazalnike** za uporabo modela;



2. Na podlagi ponavljajočih se vidikov, opredeljenih v analiziranih intervencijah, **opredeliti nove kazalnike**, ki so bolj relevantni in primerni za območje AP.

→ Glavni koraki pri uporabi modela za ocenjevanje modelov upravljanja in inovacij na področju AZS

- Analizirani podatki so bili povezani s sedmimi politikami (za modele upravljanja na področju AZS) in 14 dobrih praks (za inovacije na področju AZS), izbrali pa so jih projektni partnerji v raziskavi projekta ASTAHG.
- Opredeljen je bil sklop kazalnikov in spremenljivk ter s tem povezani cilji.
- Za vsako politiko/dobro prakso je bilo preverjeno, ali so bili cilji za različne spremenljivke izpolnjeni.
- Za grafični prikaz rezultatov je bila ustvarjena matrika z dimenzijami, kazalniki in spremenljivkami v vrstici ter različnimi politikami/dobrimi praksami, analiziranimi v stolpcu.
- Če so bili cilji doseženi, so se celice obarvale zeleno, če cilji niso bili doseženi, rdeče, če pa podatki niso bili na voljo, pa sivo.

Cilj dosežen	Cilj ni dosežen	Podatki niso na voljo
--------------	-----------------	-----------------------

→ Tabela 1: Aplikativni model za oceno inovacij na področju AZS: grafični prikaz

[illegible]

→ **Nameni ocenjevalnega modela: strateško in transversalno praktično orodje**

Ključno je poudariti namene razvite ocenjevalne dejavnosti. Prvi namen je podpiranje upravljanja v postopkih samonadzora in samoevalvacije, in sicer:

- z nudenjem prostora za izboljšave in izzive;
- s tem, da se oblikovalcem politik zagotovi primeren model, prilagodljiv profilu vsakega določenega teritorialnega območja/konteksta;
- s tem, da se zagotovi okvir za razvoj nadaljnjih praktičnih orodij z vključevanjem posebnega strokovnega znanja na področju spremljanja in vrednotenja.

Zato je očitno, da ocena ni namenjena določitvi razvrstitve.

Na kratko, model ocenjevanja se lahko dvojno bere:

- **horizontalno branje** (med politikami/dobrimi praksami), saj omogoča primerjalno analizo različnih intervencij z opredelitvijo njihovih skupnih elementov in razlik;
- **vertikalno branje** (znotraj posamezne politike/dobre prakse), saj omogoča opredelitev moči in možnosti za izboljšanje vsake intervencije.

Poleg tega model ponuja več kazalnikov in spremenljivk, ki se lahko razlikujejo glede na državo/ozemlje/organizacijo/okolje/kontekst, in predstavlja zelo prilagodljivo, vsestransko in **transverzalno orodje**, ki se lahko uporablja v številnih teritorialnih, političnih in kulturnih kontekstih.